Američki potpredsjednik JD Vance u srijedu je za težak poraz republikanaca na izborima za Kongres izravno okrivio rat s Iranom. Time je otišao korak dalje od predsjednika Donalda Trumpa, koji je dan ranije priznao da je rat bio tek “dio” razloga za poraz.

„Razlog našeg poraza je rat”, poručio je Vance na mreži X nakon što su demokrati preuzeli kontrolu nad oba doma Kongresa, dodavši kako je to prethodne večeri priznao i sam predsjednik.

Prema njegovim riječima, birači su jasno zahtijevali kraj rata, suzbijanje inflacije, smanjenje troškova života, dosljednu provedbu politike „Amerika na prvom mjestu” te redefiniranje odnosa s Izraelom.

Kolegama koji smatraju da je vojni sukob bio opravdan, očito aludirajući na stranačke jastrebove, poručio je da onda otvoreno priznaju kako je gubitak Senata na šest godina bila cijena koju je vrijedilo platiti.

Riječ je o oštrom potpredsjednikovom zaokretu. Vance je rat ranije podržavao, a sredinom listopada visoke cijene goriva pripisivao je zatvaranju rafinerija za mandata Joea Bidena.

Trump je za Fox News u utorak navečer rekao da je Iran djelomičan uzrok izbornog poraza, ali i dalje misli da je postpio ispravno.

Birači se, rekao je, slažu s njegovom politikom, ali nisu bili spremni na kratkoročnu posljedicu skupljeg benzina. Za The Wall Street Journal ponovio je da ne žali što je pokrenuo rat i da bi to učinio ponovno. Najveći problem, tvrdi, bio je taj što on nije bio na listićima.

Kad vanjska politika kroji cijene

Biračima su rast cijena i rat dio iste slike.

Prema izlaznoj anketi CNN-a, 87% birača zabrinuto je zbog cijena goriva, od čega 59% vrlo zabrinuto. Za 74% birača rat je bio presudan ili važan čimbenik pri glasanju, a demokrati su, prema NBC-u, osvojili oko 62% glasova te skupine. Čak 63% birača ocijenilo je vojnu akciju protiv Irana pogrešnom odlukom.

“Ove godine gospodarstvo jest vanjska politika”, upozorio je još sredinom listopada Andrew Payne, ravnatelj istraživanja za Europu, Rusiju i Ameriku u londonskom Chatham Houseu.

Dan prije prvih napada na Iran, 27. veljače, galon benzina (oko 3,8 litara) stajao je u prosjeku 2,98 dolara. Početkom listopada cijena je bila 4,37 dolara, oko 47% više.

Dizel je poskupio još više: s 3,76 dolara popeo se početkom listopada na 6,32 dolara po galonu, uz rast od 68%. U rujnu je prvi put u povijesti probio granicu od šest dolara, a 22. rujna postavio rekord od 6,53 dolara.

Dizel je skupi rat prenio i na police trgovina. Hrana i roba u SAD-u putuju kamionima, a farmerima je dizel jedan od ključnih troškova.

Phoca PDF

Demokrati su preuzeli sedam republikanskih senatskih mjesta, među ostalim i u Teksasu, Kansasu, Iowi i Južnoj Karolini gdje upravo farmeri i prijevoznici ovise o cijeni goriva.

Rekordan pad potrošačkog optimizma

Službeni podaci potvrđuju pritisak na cijene. Godišnja inflacija u rujnu ubrzala je s 3,4 posto u kolovozu na 3,7 posto.

Samo poskupljenje benzina od 9,1 posto u jednom mjesecu činilo je više od polovine ukupnog mjesečnog rasta cijena. Prema američkom Zavodu za statistiku rada (BLS), benzin je u godinu dana poskupio 34,2 posto, loživo ulje 74,2 posto, a avionske karte 22,4 posto.

Institut ITEP izračunao je da su Amerikanci do kraja rujna samo za gorivo platili više od 103 milijarde dolara više nego što bi platili bez rata. Prosječno kućanstvo do kraja godine izgubit će više od 1.300 dolara na skupljem gorivu i hrani. Pentagon pritom procjenjuje izravne troškove rata na više od 47,1 milijardu dolara.

Indeks potrošačkog raspoloženja Sveučilišta Michigan u travnju je pao na tada rekordnih 47,6 bodova, a u svibnju na 44,8, najnižu razinu u 74 godine mjerenja.

“Mnogi potrošači krive iranski sukob za nepovoljne promjene u gospodarstvu”, rekla je u travnju Joanne Hsu, direktorica istraživanja.

Ni u listopadu nije bilo oporavka: indeks je stajao na 48 bodova, što je drugo najniže konačno očitanje u povijesti.

“Cijene goriva su važne jer su jedan od rijetkih ekonomskih pokazatelja koje birači vide u stvarnom vremenu”, rekao je u rujnu veteran republikanskih kampanja Chris Wilson.

Najnepopularniji rat u 50 godina

Trumpova retorika o cijenama mijenjala se kako je rat odmicao.

Nekoliko dana prije napada hvalio se niskim cijenama goriva u govoru o stanju nacije. Kada su cijene počele rasti, rekao je za Reuters: “Ako rastu, neka rastu.”

Početkom srpnja obećavao je povratak “rekordno niskih” cijena nakon, kako je rekao, vrlo uspješne “ekskurzije” u Iranu. Krajem listopada poručio je da će cijene goriva “pasti kao kamen” čim rat završi.

Poskupljenja je u kampanji opisivao kao “vrlo jeftinu cijenu” za ono što je postignuto u Iranu.

Dio republikanaca prestao je braniti takvu poruku. “Benzin je skuplji, to pogađa radnike i skuplji je zbog ovog sukoba. Ako to ne možete priznati biračima, onda ih zavaravate”, rekao je dan prije izbora floridski guverner Ron DeSantis u podcastu Stephena A. Smitha.

Dodao je da je dio birača odustao jer je Trump obećao da neće voditi nove ratove na Bliskom

Phoca PDF

istoku, a onda krenuo na Iran.

Rat protiv Irana nikada nije imao široku potporu. Gallup je u lipnju izmjerio da ga podržava samo 34% Amerikanaca, što ga svrstava među vojne akcije s najmanjom podrškom u zadnjih 50 godina.

Na početku rata u Afganistanu 2001. Gallup je izmjerio 90% potpore, a dan nakon invazije na Irak 2003. godine 76%.

Pukotine su se otvorile i u Trumpovu taboru. Prema anketi Politica, udio MAGA birača koji podržavaju nastavak rata unatoč troškovima pao je s 50% u svibnju na 37% u srpnju.

Iran iskoristio priliku

Teheran je to dobro razumio. Prema Washington Postu, iranski dužnosnici dva tjedna pred izbore vidjeli su kao priliku da predsjedniku nanesu što veću gospodarsku i političku štetu.

Napadi na brodove u Hormuškom tjesnacu, kroz koji prolazi petina svjetske nafte, potom su se pojačali. “Misle da mogu srušiti predsjednika”, rekao je listu jedan arapski diplomat.

Nakon objave rezultata oglasio se predsjednik iranskog parlamenta Mohamad Baker Kalibaf: “Amerikanci su rekli NE RATU”, a Teheran tu poruku podržava.

Predsjednik koji je obećavao benzin ispod dva dolara tako ulazi u posljednje dvije godine mandata s gorivom skupljim nego na ijednim izborima dosad i s Kongresom koji odlučuje o novcu za rat.

Birači su presudili kad su rat i osjetili - na benzinskim crpkama. (Hina)

Phoca PDF

'Midterm' izbori: Najnepopularniji rat koštao najnepopularnijeg predsjednika

Kategorija: SVIJETAžurirano: Četvrtak, 05 Studeni 2026 08:27
Objavljeno: Četvrtak, 05 Studeni 2026 08:27

Phoca PDF